

TANTÁRGY ADATLAP
és tantárgykövetelmények
2013. 10. 07.

Európa hajnala
The Dawn of Europe

2. A tantárgy adatai:

tantárgykód	szemeszter	követelmény	kredit	nyelv	tárgyfélév
BMEEPET0452	-	2+0+0f	2	magyar	-

3. A tantárgyfelelős személy és tanszék:

Dr. Rabb Péter
BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék

4. A tantárgy előadója:

név:	beosztás:	tanszék:
Dr. Rabb Péter	egyetemi adjunktus	BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék

5. A tantárgy az alábbi témakörök ismeretére épít:

Általános európai kultúrtörténet, ókori és középkori egyetemes építészettörténet.

6. Kötelező/ajánlott előtanulmányi rend:

A tárgy szabadon választható, ezért kifejezett és kötelező érvényű előtanulmányi követelményei nincsenek. Az Építészettörténet 2. (Ókor, BMEEPETA201) tantárgy előzetes teljesítése javasolt.

7. A tantárgy célkitűzése:

A választható tárgy Európa kultúrtörténetének rendkívül gazdag és a későbbi folyamatok tekintetében meghatározó, de az általános építészet- és kultúrtörténet tárgyalásából rendre ki-maradó első kétezer évét, a Vaskortól az első ezredfordulóig terjedő időszakának vázlatos bemutatását tűzi ki célul.

A bronzkori halomsíros- és urnamezős kultúrák talaján és területén alakul ki a – részben máig is az ismeretlenség homályába burkolózó – kelta kultúra, mely Európa első kontinentális kiterjedésű műveltsége. Bár a helyi hatások által sokszínűvé változtatott, de alapjában mégis egységes alapú kelta kultúra nagymértékben átformálódik a Római birodalom expanziós törekvéseinek hatására, mégis a római hódításokat követő konszolidáció biztosítja a kelta kultúra részleges továbbélését.

A felbomló Római birodalom területén jelentékeny népmozgások indulnak, elsősorban a délskandináviai eredetű germán törzsek által. Bevándorolják és benépesítik Európa szinte teljes területét, alaposan átformálva annak képét. A középkori Európa közvetlen megalapozóit lát-

hatjuk bennük: a vizigótokat Spanyolországban, a frankokat Franciaországban, az angolokat, jütöket és szászokat Angliában.

Ezt a világot a szintén skandináv eredetű vikingek portyái és vándorlása zavarja meg, jórészt visszafordíthatatlanul.

A szintén skandináv gyökerekkel rendelkező normannok észak-francia bázisukról kiindulva előbb pusztítják, majd meglepő fogékonysággal magukéba olvasztják, illetve átformálják a környezetükben virágzó kultúrákat, egy különös kulturális mozaikot teremtve ezzel.

Az északról jövő, sajátos kultúrát képviselő népek áradatát a Bizánci birodalomnak kell feltartóztatnia, de legalább terelnie – a birodalom későbbi sorsát ismerve sikertelenül. Mégis részben ez az a terület, ahol Európa új, agilis népei a valódi kultúrával megismerkednek.

Ugyanez a folyamat játszódik le Európa és az iszlám találkozásakor is: a meglehetősen kulturálatlan és barbár Európa az iszlám által közvetítve számos értéket vesz át – s ebben elsősorban az egykori germán törzsek leszármazottai járnak élen.

A visszafordíthatatlan változás a XI-XII. században játszódik le, amikor is véglegesen szétszakad Európa és tágabb környezete. Az Európát a később keletként aposztrofált területtől, illetve a nyugati kereszténységet az ortodoxoktól elszakító több évszázados folyamatban – aminek a keresztes hadjáratok látványos megnyilvánulásai voltak – szintén jelentékeny szerepet játszottak germán gyökerű elemek – talán mégsem tanultak eleget.

Ezt a folyamatot igyekszik a tárgy vázlatosan, a kultúrtörténetbe ágyazottan bemutatni, természetesen a legfontosabb építészeti alkotások ismertetésével.

8. A tantárgy részletes tematikája:

1. hét: Bevezetés / a félév tematikájának ismertetése / kutatástörténet
2. hét: A kelták / a törzsterületek és a keleti vándorlás / kelták a Kárpát-medencében
3. hét: A kelták térhódítása / kelták a mai Franciaország, Spanyolország és Anglia területén
4. hét: A kelta államok összeomlása / a Római birodalom expanziós törekvései / konszolidáció
5. hét: A germánok / a germán törzsek vándorlása / germán törzsek a Kárpát-medencében / a vizigótok / a Vizigót királyság
6. hét: A germánok térhódítása / germán törzsek a mai Franciaország területén / a Frank királyság
7. hét: A germánok térhódítása / germán törzsek a mai Anglia területén / az angol-szász Anglia
8. hét: Újabb germán hódítók / a vikingek
9. hét: Mégújabb germán hódítók / a normannok
10. hét: Az utolsó reménysugár / a Bizánci birodalom
11. hét: Kultúrák találkozása / Európa és az iszlám
12. hét: Amikor minden elromlott / a keresztes hadjáratok

9. A tantárgy oktatásának módja:

előadás

10. Követelmények:

- a. szorgalmi időszakban: az órákon való jelenlét a TVSZ által előírt mértékben egy, a tantárgy témáját érintő tanulmány megírása, melyet a félév során két alkalommal konzultálni kell.
- b. vizsgaidőszakban: -

11. Pótlási lehetőségek:

A TVSZ és a Tanulmányi Ügyrend félévközi jeggyel záruló tárgyakra vonatkozó szabályai szerint.

12. Konzultációs lehetőségek:

Egyéni konzultációs időpontokban.

13. Jegyzet, tankönyv, felhasználható irodalom:

Ajánlott irodalom:

D. W. Harding: Az őskori Európa. (A múlt születése sorozat) Budapest, Helikon, 1986; Philip Dixon: Britek, Frankok, vikingek. (A múlt születése sorozat) Budapest, Helikon, 1985; Michael Rogers: A hódító iszlám. (A múlt születése sorozat) Budapest, Helikon, 1987; Klaniczay Gábor (szerk.): Európa ezer éve – a középkor. Budapest, Osiris, 2004; Colin Renfrew: A civilizáció előtt. Budapest, Osiris, 2001; Michael Wood: A sötét középkor. A brit szigetek népeinek korai története. Budapest, Alexandra, 2007; Trewor Rowley: A normannok. Debrecen, Hajja és fiai, én; Kiss Sándor: Elfeledett évszázadok. Az angolszász Anglia története. Gödöllő, Attraktor, 2010; Kalicz Nándor: Agyag istenek. A neolitikum és a rézkor emlékei Magyarországon. (Hereditas) Budapest, Corvina, 1980; Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon. (Hereditas) Budapest, Corvina, 1977; Szabó Miklós: A kelták nyomában Magyarországon. (Hereditas) Budapest, Corvina, 1971; Bóna István: A középkor hajnala. A gepidák és a langobardok a Kárpát-medencében. (Hereditas) Budapest, Corvina, 1974; Dienes István: A honfoglaló magyarok. (Hereditas) Budapest, Corvina, 1972; Szabó Miklós: A keleti kelták. Budapest, L'Harmattan, 2005; Georg Ostrogorsky: A bizánci állam története. Budapest, Osiris, 2003; Normann J. Pounds: Európa történeti földrajza. Budapest, Osiris, 2003; Carcía de Cortázar – González Vesga: Spanyolország története. Budapest, Osiris, 2005; Georeges Duby: Franciaország története I. Budapest, Osiris, 2005; Steven Runciman: A kereszties hadjáratok története. Budapest, Osiris, 2002; Johannes Brøndstedt: A vikingek. Budapest, Corvina, 1983; Vilhelm Moberg: Népem története. Svédország a középkorban. Budapest, Gondolat, 1984; Eric Christiansen: Vikingek. Budapest, Szukits, 2008.

14. A tantárgy elvégzéséhez szükséges tanulmányi munka:

kontakt óra	24
félévközi készülés órákra	-
felkészülés zárthelyire	-
házi feladat elkészítése	36 (konzultációkkal)
kijelölt írásos tananyag elsajátítása	-
vizsgafelkészülés	-
összesen	60

15. A tantárgy tematikáját kidolgozta:

név:	beosztás:	tanszék:
Dr. Rabb Péter	egyetemi adjunktus	BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék